

4 lipca 2025 r.

SPRAWIEDLIWA TRANSFORMACJA PO 2027 ROKU – POLSKA POTRZEBUJE KOLEJNEJ EDYCJI FUNDUSZU

MATERIAŁ INFORMACYJNY

W obecnej unijnej perspektywie budżetowej Polska otrzymała ok. 17 mld zł z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji (FST), który wspiera regiony węglowe w łagodzeniu skutków odchodzenia od węgla. Środki te przyczyniają się do powstawania miejsc pracy, rozwoju edukacji i przedsiębiorczości, rewitalizacji terenów pogórnich oraz poprawy jakości życia. Przedłużenie tego wsparcia w nowym budżecie UE na lata 2028–2034 nie jest pewne. Pewne jest natomiast, że jego brak to ogromne ryzyko społecznej i gospodarczej zapaści w wielu polskich regionach. Polska, jako kraj z największym uzależnieniem od węgla w UE, musi aktywnie działać na szczeblu unijnym na rzecz przedłużenia finansowania transformacji.

MATERIAŁ TEZOWY

1. Polska transformacja w toku – potrzebujemy kontynuacji wsparcia

Transformacja energetyczna w Polsce postępuje: udział węgla w produkcji energii elektrycznej spadł z 82 proc. w 2015 r. do 57 proc. w 2023 r., a w 2030 r. ma wynieść zaledwie 22 proc. Jednak tempo zmian i ich skala wymagają czasu oraz inwestycji. Polska zaczynała z innego poziomu niż Europa Zachodnia – koszty społeczne transformacji będą większe i dłużej odczuwalne.

2. Koniec FST to początek nowych nierówności

Bez wsparcia Unii Europejskiej transformacja może doprowadzić do pogłębienia nierówności między regionami, utraty miejsc pracy, spadku jakości życia i dalszego odpływu mieszkańców z górniczych miejscowości. Fundusz Sprawiedliwej Transformacji to nie tylko instrument klimatyczny - to w pierwszej kolejności filar polityki spójności i europejskiej solidarności.

3. UE nie może zostawić regionów węglowych bez wsparcia

Projekty przyszłych ram finansowych nie przewidują kontynuacji FST ani dedykowanego mechanizmu wspierającego regiony węglowe. To zagraża powodzeniu transformacji w całej Europie Środkowo-Wschodniej. Polska – jako największy beneficjent FST – powinna zająć aktywne stanowisko w obronie kontynuacji wsparcia i współpracować z państwami o podobnym profilu transformacji (Czechy, Rumunia, Bułgaria).

4. Sprawiedliwa transformacja to inwestycja w przyszłość, a nie wydatek

Środki z FST służą tworzeniu trwałych miejsc pracy, przebranżowieniu pracowników, modernizacji przestrzeni przemysłowych i wzmacnianiu lokalnej przedsiębiorczości. Te inwestycje przyczyniają się do zwiększenia odporności regionów na wstrząsy gospodarcze i społeczne oraz wspierają długofalową konkurencyjność Polski.

5. Polska powinna zająć zdecydowane stanowisko w obronie FST

Rząd RP powinien niezwłocznie:

- przedstawić stanowisko opowiadające się za utrzymaniem finansowego instrumentu wsparcia dla regionów węglowych,
- włączyć ten postulat do priorytetów negocjacyjnych dot. polityki spójności,
- zbudować koalicję państw członkowskich, które potrzebują kontynuacji wsparcia dla sprawiedliwej transformacji,
- angażować się w prace legislacyjne i polityczne dotyczące nowej struktury budżetu UE i przyszłości polityki spójności.

Polscy parlamentarzyści powinni:

- wspierać działania rządu na forum UE na rzecz kontynuacji wsparcia dla regionów węglowych,
- inicjować współpracę z parlamentami innych państw członkowskich,
- monitorować przebieg negocjacji budżetowych i zabiegać o kontynuację finansowego wsparcia dla sprawiedliwej transformacji regionów węglowych,
- współpracować z samorządami i organizacjami społecznymi, by wspólnie wypracować przyszłość regionów po węglu.

Autor: Mateusz Kowalik, specjalista ds. sprawiedliwej transformacji,
mateuszkowalik@zielonasiec.pl